

MOSSEN-PROJECT FRIESLAND

stand van zaken

In 1987 is een langlopend FFF-project gestart: Mossen Project Friesland, kortweg MPF. Het MPF beoogt om op termijn een atlas van de Friese mosflora (inclusief de Waddeneilanden!) samen te stellen aan de hand van inventarisaties, aanvullingen en literatuurgegevens.

Jaarlijks wordt er door de coördinatoren van het project, beide ondergetekenden, een rapport uitgebracht over de vorderingen van het onderzoek. De rapporten 1 t/m 5, uitgebracht door de FFF en nog steeds voorradig, omvatten Zuid-Friesland, gelegen op de kaartbladen 15, 16 en 17. In deze vijf jaar zijn 9259 gegevens (items) verzameld uit 419 km-blokken, verdeeld over 41 atlasblokken. Er werden 224 soorten mossen gevonden: 188 soorten bladmosses en 36 soorten Levermosses. Deze vijf jaar onderzoek heeft aan de totale Friese mossenflora maar liefst 32 nieuwe taxa (verzamelnaam voor variëteiten, ondersoorten, soorten, geslachten, families; enkelvoud taxon) toegevoegd, terwijl daarnaast vier gevonden soorten slechts van vóór 1950 bekend waren. Daarnaast waren nog 8 soorten nieuw voor het Friese vasteland. Het onderzoek heeft tot nog toe één nieuw taxon voor Nederland opgeleverd: Middelste muursterretje *Tortula intermedia* (Brid.) De Not. var. *calva* (Dur. & Sag.) Wijk & Marg.

Het aantal Rode Lijst-soorten bedraagt negen. Daarvan behoort er eentje tot categorie 1 (bedreigd met verdwijning): Goud klauwtjesmos *Hypnum imponens*. De soort werd in vijf jaar slechts twee maal gevonden. De derde Friese vondst dateert van 7 januari 1994, toen H. Waltje (Drachten) en Jac. Koopman de soort vonden bij Beetsterzwaag, een tiental tapijtjes in een nat beukebos.

Na Zuid-Friesland wordt er sinds twee jaar nu geïnventariseerd in Midden-Friesland. De meest spraakmakende ontdekking in dit deel van Friesland is ongetwijfeld Grof etagemos *Hylocomium brevirostre*, in een Larixbos bij Bakkeveen. Deze soort is na 1950 slechts op vijf plekken verzameld in ons land. De soort blijkt vooral te gedijen in de IJsselmeerpolders.

automatisering

Al snel werd het ondergetekenden duidelijk dat de uiteindelijke verwerking van de enorme hoeveelheid aan gegevens middels de computer zou moeten plaatsvinden. Ir. A. Tj. Zijlstra uit Scherpenzeel bood spontaan aan om een programma te schrijven, dat aan alle wensen zou moeten voldoen. Door een verblijf van Zijlstra van drie jaar in Zuid-Jemen liep de ontwikkeling van het programma enige vertraging op, al werd er op de schaarse momenten dat Zijlstra met vakantie in Nederland was met grote ijver aan het project gewerkt. Ondertussen is het programma werkklaar gemaakt. Het werd bij het tot stand komen van de rapporten 2 t/m 5 reeds gebruikt.

Naast een tekstuitvoer kent het programma tevens de mogelijkheid kaartjes op km-blokbasis te leveren. Het laatste halfjaar is er verder gewerkt aan perfectionering.

onderzoek elders in de regio

Een onderzoek als het genoemde vormt uiteraard een enorme klus voor slechts twee personen. Met dit gegeven werd in het winterhalfjaar van 1991-1992 een Mossen Cursus Friesland georganiseerd. Met dertig deelnemers uit de vier noordelijke provincies mag deze cursus een succes genoemd worden. Momenteel zijn er drie oud-cursisten actief aan het inventariseren: een in Friesland en twee in Overijssel. Harry Waltje uit Drachten inventariseert rond Drachten, Beetsterzwaag en Bakkeveen. Henk Jager (Gyt-sjerk) en Klaas van der Veen (Giethoorn) zijn sinds vorig jaar (hyper)actief in Noordwest-Overijssel, op kaartblad 16, hetgeen aansluit op ons Friese deel. Alle drie werken volgens onze methodiek. Henk Jager en Klaas van der Veen werken eveneens met ons computerprogramma.

Voor bryologen (mossenkundigen) in den lande, die belangstelling voor het computerprogramma hebben, bestaat de mogelijkheid om het aan te schaffen. Men neme daartoe contact op met de samensteller, de heer Zijlstra: 05618-1763.

Jacob Koopman, Hoofdstraat-West 27, 8471 HP Wolvega

Karst Meijer, Nieuweweg 32, 8391 KM Noordwolde.